

prezenți în România la finalul Primului Război Mondial și în primii ani care i-au urmat (p. 30).

Cercetarea lui Radu Mârza străbate cursul Dunării pe baza cărților poștale de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX. Deși este o lucrare de specialitate, care validează importanța explorării unor teme de istorie și turism cultural, teme abordate și în istoriografia occidentală, cititorul de rând este surprins plăcut de ușurința și cursivitatea scrisului, dar și de analiza și interpretarea cărților poștale. Fiecare cititor va găsi cu siguranță un motiv de lectură și o invitație la o viitoare călătorie în timp pe cursul Dunării.

Andrei-Lucian Păcurar*

Răzvan Roșu, *De la munte pe hămoacă. 100 de ani de la colonizarea moșilor în județul Satu Mare*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2024, 259 p.

DOI:10.62838/amsh-2024-0029

Apariția noilor state naționale la sfârșitul Primului Război Mondial sau lărgirea celor deja existente cu noi teritorii, ca urmare a dezintegrării fostelor imperii, a venit cu o serie de noi probleme. Una dintre acestea, discutată și în cartea semnată de Răzvan Roșu, este problema minorităților naționale, intens dezbătută în epocă.

Răzvan Roșu este etnolog și antropolog, fiind absolvent al Facultății de Istorie și Filosofie, secția Etnologie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj Napoca. Studiile masterale le continuă la „Friedrich Schiller” Universităt la Jena și la Cluj-Napoca, tot în cadrul Facultății de Istorie și Filosofie. În 2020 finalizează studiile doctorale, la Universitatea din Jena, sub coordonarea profesorului Thede Kahl.

Volumul de față, structurat în opt capitole, constituie o monografie etnografică, antropologică și istorică a moșilor strămutați din Munții Apuseni în Câmpia Careiului și în cea a Sătmarului. Politicile de colonizare duse de statul român în perioada interbelică au vizat „în mod explicit ideea așezării unor «români puri»” (p. 26) în zonele multietnice și de graniță ale țării, prin aceasta urmărindu-se

* Master's Student, Babeș-Bolyai University Cluj-Napoca, andreilucian.pacurar@outlook.com

fidelizarea populațiilor strămutate (p. 26 și urm.), cât și o încercare de românizare a zonelor de graniță.

Volumul debutează cu încadrarea subiectului colonizării în politicile duse de Statul Român din perioada interbelică. Procesul de colonizare face parte dintr-o mișcare mai amplă, manifestată la nivel european, odată cu destrămarea fostelor imperii și cu alipirea la România a provinciilor locuite de români: Basarabia, Bucovina, Banat și Transilvania. În acest context, colonizarea moșilor, ne spune autorul, se face pe fostele moșii ale grofilor maghiari expropriati de Statul Român în urma Reformei Agrare din 1921. De asemenea, ne sunt prezentate, pe lângă cadrul legislativ și dimensiunile naționale ale procesului de colonizare, cauzele sociale și economice: situația grea a moșilor din crângurile Munților Apuseni îi determină să-și părăsească localitățile de baștină în căutarea unui trai mai bun, „la țară” (p. 231).

Modul de desfășurare a procesului colonizării este unul greu și cu diverse situații ivite odată cu venirea unei noi populații pe terenul fostelor ferme maghiare. Astfel, primii coloniști care își părăsesc localitățile, „unele situate chiar și la peste 1.200 de metri altitudine” (p. 47), ajung în noile vetre de sate în vara anului 1923 și în primăvara anului 1924. Momentul este surprins și prin interviurile de istorie orală pe care autorul le culege din mai multe sate întemeiate de coloniștii moși. Fermele foștilor proprietari grofi ajung să fie centre de coagulare a moșilor, în jurul cărora se vor ridica satele. Unele clădiri ale fermelor sunt transformate de către coloniști fie în locuințe, fie în biserică (p. 53), însă cele mai multe ajung să fie demolate pentru obținerea materialelor prime în vederea construirii caselor coloniștilor. Ceea ce subliniază autorul pe parcursul lucrării este lipsa de interes din partea autorităților, care, inițial, promit sprijin material pentru construirea caselor; acest lucru nu se întâmplă, moșii ajungând să-și sape bordeie în pământ pentru a avea unde să locuiască.

Întemeierea satelor-colonii moțești și atribuirea numelor noilor localități se face pe criterii de vecinătate. Astfel, noile localități sunt constituite din moși aparținători ai acelorași crânguri montane, numele localităților dublându-l pe cel din munte: Horea, Marna, Ianculești ș.a. Clima, ne arată autorul, a fost una dintre problemele cu care s-au confruntat coloniștii. Schimbarea aerului și a apei a făcut ca unii dintre coloniști să se îmbolnăvească și să dorească să se întoarcă la munte. Lipsa cunoștințelor legate de cultivarea solului și alegerile neinspirate ale loturilor de pământ au făcut, de asemenea, ca unii să se întoarcă în localitățile de baștină. Cu toate acestea, a existat și o pendulare a moșilor între câmpie și munte, fie pentru procurarea materiei prime pentru construirea caselor, fie pentru material lemnos pentru continuarea meșteșugului învățat la

munte. Au existat și cazuri în care coloniștii nu și-au părăsit vechile terenuri, autoritățile confiscându-le terenurile primite în colonii. Păstrarea legăturilor cu muntele are și aspecte economice: procurarea animalelor sau a hainelor se face din munte, la prețuri mai mici decât la Carei, orașul din proximitatea așezărilor-colonii.

Presă vremii, fie că vorbim de cea locală sau regională, este și ea trecută în revistă, Răzvan Roșu analizând perspectivele publicațiilor românești și ale celor maghiare asupra coloniștilor.

Perioada celui de-Al Doilea Război Mondial este una de grea încercare pentru coloniști. Retrocedarea părții de nord a Transilvaniei are repercusiuni și asupra moșilor. Deși inițial nu s-au produs incidente decât sporadic, ulterior, localnicii și autoritățile maghiare au desfășurat acțiuni de intimidare a moșilor-coloniști, cărora li s-a sugerat întoarcerea în munți și părăsirea noilor așezăminte. Moșii au fost astfel nevoiți să plece cu trenurile de marfă și cu puțina agoniseală spre teritoriile românești, unii ajungând în Oltenia sau în Moldova. Starea acestora a fost destul de rea, autorul semnalizând chiar cazuri în care, din cauza sărăciei, se ajunge la cerșit pentru a putea supraviețui în noile condiții de refugiat.

Sfârșitul războiului îi aduce pe refugiați înapoi în satele colonii, devastate. Unele case au fost locuite de maghiari strămutați, altele dărâmate și chiar unul dintre cimitire a fost profanat în încercarea de a distruge orice urmă a trecerii românilor.

Perioada regimului comunist aduce noi schimbări în viața comunității: a doua reformă agrară aduce noi familii de moși în jurul Careiului și al Sătmarului. Aceștia se așează tot după criteriile de vecinătate existente în munte, rezultatul fiind acela că satele-colonii și-au sporit considerabil populația.

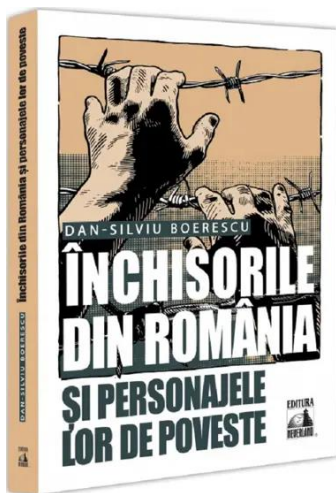
Finalul volumului prezintă aspectele culturale ale moșilor colonizați. Graiul, îmbrăcămintea, muzica, cultura culinară sunt câteva dintre aspectele urmărite de autor, subliniind cu această ocazie aspectul etnografic și antropologic al lucrării.

În concluzie, volumul de față oferă o perspectivă amplă asupra destinului tragic al moșilor colonizați în perioada interbelică. Sursele folosite pentru studierea fenomenului sunt dintre cele mai complexe: fondurile de arhivă, presă internă și internațională, interviuri de istorie orală care sunt dublate de o literatură secundară. Accentul pus pe aspectele etno-culturale din finalul volumului îi oferă un plus de valoare, astfel volumul putând fi înscris și în domeniul etnologiei, nu doar al istoriei și al istoriei orale.

Structura volumului este una clară, concisă, facilitând lectura. Claritatea informațiilor și cursivitatea discursului îi permit cititorului să înțeleagă cu ușurință complexitatea subiectului, familiarizându-se cu aspectele istorice, sociale și culturale ale

comunității. În plus, interviurile de istorie orală integrate în text adaugă o dimensiune umană, îmbogățind astfel perspectiva asupra subiectului și oferind o voce directă celor afectați de evenimentele discutate. Astfel, volumul confirmă abilitățile de cercetător ale autorului.

Andrei-Flavius Petruț*

Dan-Silviu Boerescu, *Închisorile din România și personajele lor de poveste*, București, Editura Neverland, 2024, 368 p.

DOI:

Dan-Silviu Boerescu este un scriitor, jurnalist și editor român cunoscut pentru lucrările sale din domeniul istoriei, culturii și gastronomiei. De-a lungul carierei sale a scris numeroase cărți care abordează subiecte variate, de la istoria monarhiei românești la povești despre personaje celebre din România. Acesta adoptă un stil narativ accesibil și captivant, imbinând

istoria documentată cu relatări anecdotice și elemente de mitologie urbană. Cărțile sale sunt potrivite pentru cititorii care își doresc informații istorice prezentate într-o manieră plăcută, fără un limbaj academic excesiv. De cele mai multe ori optează pentru un stil prietenos, aproape conversațional, ceea ce face ca lectura să fie relaxantă și captivantă, uneori chiar introduce expresii familiare sau comparații surprinzătoare, care aduc un aer modern textului său. Deși cărțile sale sunt bazate pe cercetare, Boerescu își permite interpretări personale și ipoteze asupra unor evenimente sau personaje. Nu prezintă doar informații brute, ci le analizează într-un mod original, oferind adesea un unghi nou asupra unor teme deja bine cunoscute.

Astfel, Dan-Silviu Boerescu este un autor prolific, cunoscut pentru lucrările sale de popularizare a istoriei, motiv pentru care, în cartea sa *Închisorile din România și personajele lor de poveste*, el explorează universul carceral românesc, de la începuturile sale medievale până în perioada modernă și comunistă, aducând în prim-plan figuri legendare, criminali celebri, victime ale represiunii și torționari nemiloși. Cartea este antrenantă pe alocuri de mituri

* Ph.D. Candidate, Babeș-Bolyai University Cluj-Napoca, petrut.flavius@yahoo.com